

Integration och intersektionalitet

Tre skånska kommuners användning av intersektionalitetsperspektivet

Abstract

Integration is a phenomena that accurse in all societies that experience any form of immigration. This process is dependent on how we analyze, both the groups of immigrants, and how we analyze the society in which they becoming integrated.

Intersectionality is one method of analyzing this framework. By applying the categories: gender, class and race on the integration process, we get a more complex picture of the subject. Therefore we also become more able to adjust the actions and arrangement around the different questions of integration.

In this essay I try to explain what the intersectionality is, how it is used and how it can apply in integration as a specific subject. I also apply the intersectionality model on different policy documents from Malmö, Vellinge and Landskrona to find out if they show any awareness of this model both explicitly and implicitly.

Keywords: integration, intersectionality, gender, class, race

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	1
1.2	Teori	2
1.3	Metod	3
1.3.1	Material och tidigare forskning	3
1.3.2	Begränsning och Urval.....	5
1.3.3	Läsvärde och formalia.....	5
1.3.4	Begrepp och begreppsförklaringar	6
2	Intersektionalitetsbegreppets bakgrund	10
2.1	Begreppsdefinitioner	11
2.1.1	Kategorisering	13
2.2	Intersektionalitetsbegreppets applicerbarhet	18
2.2.1	Kritik av intersektionalitet.....	19
2.3	Intersektionalitet i integrationen.....	22
2.3.1	Vi och dom	24
3	Handlingsplanerna	27
3.1	Tre olika kommuner om integration.....	30
3.2	Malmö	31
3.2.1	Jämställdhetsplan	32
3.2.2	Integrationsplan.....	32
3.3	Vellinge	34
3.3.1	Jämställdhetsplanen.....	34
3.3.2	Frånvaron av integrationsplan.....	35
3.4	Landskrona	36
3.4.1	Jämställdhetsplan	37
3.4.2	Integrationsplan.....	37
4	Diskussion	39
5	Slutsatser	45
6	Referenser	46
6.1	Böcker	46

6.2	Artiklar	46
6.3	Handlingsplaner	46
6.4	Utredningar och skrivelser	47
6.5	Lagstiftning	47
6.6	Internetbaserade källor	47

1 Inledning

Under hösten 2007 riktas hård kritik mot regeringen angående den tafatta integrationspolitiken speciellt i fråga om flyktingars ställning i Sverige. Det handlar bland annat om flyktingmottagande i form av asylpolitik, men även tvivelaktiga beslut i en rad anmärkningsvärda avvisningsärenden. Kritik riktades också mot flertalet kommuner som inte tagit det ansvar som förväntats av dem. Migrationsverket riktade bland annat speciell kritik mot: Askersund, Eda, Hammarö, Klippan, Laxå, Munkfors, Storuman, Sunne, Svedala, Torsås, Vansbro, Vellinge, Ydre och Älvdalen, som inte tagit emot några ensamkommande flyktingbarn under hela år 2007.¹

Under den senare tidens integrationsdebatter diskuterades den strukturella diskrimineringens bakomliggande faktorer. Intersektionalitet har därför kommit att bli ett allt mer vanligt förekommande begrepp i såväl forskning som statliga policydokument. Detta ger mig en anledning att titta närmare på intersektionalitetens koppling till integration.

I denna uppsats kommer jag därför att gå närmare in på begreppet, hur det används och nyttan med detta i en integrationsdiskurs. Samt även titta vidare på hur och om detta begrepp även används i de statliga och kommunala policydokument som styr dagens integrationsarbete

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att synliggöra nyttan med intersektionalitetstänkandet för integrationsarbetet samt belysa dess möjlighet till ett nytt och kompletterande synsätt på en rad integrationsfrågor. För att göra detta möjligt kommer jag att besvara frågor som: Vad är intersektionalitet?

¹ http://www.migrationsverket.se/swedish/press/dokument/kommuner_utan-overenskommelse_071017.pdf
Hämtad: 2008-01-09, 10:05

Hur och varför är det så viktigt att applicera intersektionalitet på integration?

Jag kommer som ett praktiskt exempel även att titta närmare på ett antal Skånekommuner och dess handlingsplaner för jämställdhet och integration för att söka svar på om dessa präglas av ett intersektionellt synsätt. Här kommer jag ställa frågor som: Används intersektionalitet i de kommunala handlingsplanerna för integration respektive jämställdhet/diskriminering? Hur yttrar sig denna eventuella användning? Är den exempelvis explicit eller implicit? Skiljer sig användningen av begreppet i statliga och kommunala policydokument jämfört med akademiskt material?

1.2 Teori

Jag har valt att använda mig av grundteorin intersektionalitet som en appliceringsmodell på integration. Integrationsprocessen handlar inte bara om att få etniska/kulturella särdrag att samsas utan även om multipel diskriminering, multipel integration, multipel strukturanpassning. En drivande kärna i denna uppsats kommer därför vara förespråkandet av det intersektionella synsättet i det statliga och framför allt kommunala integrationsarbetet.

Intersektionalitet är en vid analysmetod som går att applicera på flertalet undersökningsobjekt. Då min uppsats är inriktad på intersektionalitet i förhållande till integration kommer jag inte att behandla intersektionalitet som en isolerat feministisk teori, vilket många genusforskare gör, utan ser till den istället ur ett vidare perspektiv. Jag kommer därför framförallt att titta på de tre huvudsakliga undersökningsraster som intersektionalitetsperspektivet använder sig av nämligen klass, kön och etnicitet och applicera dessa på integrationsfrågan.

Det bör understrykas att trots intersektionalitetsbegreppets förhållandevis unga ålder i den svenska integrationsdebatten, har detta perspektiv implicit funnits med mycket länge. Jag kommer att gå djupare in på intersektionalitetsbegreppets historiska bakgrund, olika definitionsmöjligheter och hur vi kan applicera detta på integration i kapitel 2 där jag också skriver om den kritik som framförts kring teorin.

1.3 Metod

1.3.1 Material och tidigare forskning

Två av de främsta inom intersektionalitetsforskningen i Sverige är Paulina de los Reyes och Diana Mulinari. Paulina de los Reyes är docent i ekonomisk historia vid Uppsala Universitet, specifikt inriktad på kön, klass och etnicitet som sitt fokusområde. Diana Mulinari, docent i sociologi vid Lunds Universitet, arbetar främst med antirasistiska feministiska strategier. Det vill säga feministiskt teoretiserande av (o)jämligheter och social förändring. Båda är dessutom engagerade inom organisationen Sverige mot rasism och anlitas flitigt i statliga sammanhang, till exempel vid produktionen av texterna till Statens offentliga utredningar. Deras böcker om intersektionalitet har idag kommit att utgöra kärntexter hos de flesta svenska intersektionalitetsforskare.

Ytterligare kända namn är Etienne Balibar, en verksam fransk filosof med inriktning på marxistisk filosofi, som framförallt är känd för sin bok *Ras, nation, klass* vilken han skrivit tillsammans med Immanuel Wallerstein. Boken har också den kommit att utgöra lite av en central punkt i intersektionalitetsdiskussionerna i Sverige, till följd av dess ingående diskussioner kring rasism. Medförfattaren Immanuel Wallerstein, amerikansk sociolog idag verksam vid Yale University, är kanske mest känd för sin världssystemanalys, sina funderingar kring det ekonomiska systemet samt sin omsorg kring tredje världen, men även Wallerstein är en välkänd person i dessa kretsar.

Ytterligare en bok som jag funnit hjälpsam i mitt försök att förstå intersektionaliteten och dess funktion är boken: *Organisation och intersektionalitet* av Ulla Eriksson-Zetterquist, fil.dr. i företagsekonomi vid Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet och Alexander Styhre, biträdande professor vid Avdelningen för projektledning vid Chalmers. Boken har varit särskilt intressant då den på ett tydligt och ingående sätt gått igenom kate-

gorierna genom vilka intersektionaliteten används och hur dessa kan appliceras på verkliga situationer.

Jag har också valt att använda mig av flertalet av Statens offentliga utredningar då dessa utgör det offentligt material som staten publicerar i diverse sakfrågor. Dessa utgör alltså direktiv och utgångspunketer för hur kommunerna skall arbeta med frågor som exempelvis integration. I fråga om integration och intersektionalitet har jag koncentrerat mig på Statens offentliga utredningar från 2005 och framåt, framför allt då detta passar bättre till mitt syfte att se hur intersektionalitet används på den kommunala nivån idag.

Längre fram i denna uppsats kommer jag att göra ett försöka att applicera intersektionaliteten på några få utvalda kommuners handlingsplaner för integration och jämställdhet. Anledningen till att jag inte bara valt att titta på integrationsplanerna utan även ta med jämställdhetsplanerna är att dessa i större utsträckning är lagstadgade och därför har gett kommunerna möjlighet att även inkorporera kategorin etnicitet. Genom att använda mig av båda dessa typer av handlingsplaner kan jag också se en skillnad i hur engagerade kommunerna varit i integrationsfrågan.

De handlingsplaner jag använder mig av i min analys har skickats till mig från kommunerna i fråga. I samtal med dessa har jag också fått reda på att arbetet med framtagandet av nya handlingsplaner är på gång i både Malmö (integrationsplanen) och Vellinge (jämställdhetsplanen).

Britta Ström på Malmö Kommun har också förtäljt att samkörningar av dessa handlingsplaner mellan Skånes kommuner inte har genomförts. Däremot meddelar hon att länsstyrelsen har genomfört en genomgång av integrationsplanerna i regionen i syfte att belysa dess förekomster. Resultatet visade att flertalet kommuner saknar integrationsplan. Denna genomgång har jag dock ej kunnat få tag på.

1.3.2 Begränsning och Urval

Då intersektionalitetsteorin är mycket bred har jag i första hand valt att begränsa min undersökning till integrationsområdet och där med också valt att koncentrera mig kring intersektionalitetens tre huvudkategorier: kön, klass och etnicitet, vilka kommer att presenteras tydligare längre fram.

För att kunna titta närmare på intersektionaliteten som teori och huruvida den används rent praktiskt har jag valt att begränsa mig rent geografiskt och titta närmare på tre skånska kommuners integrationsplaner och jämställdhetsplaner i syfte att ta reda på om integrationsarbetet idag förs ur ett intersektionalitetsperspektiv. Valet av dessa kommuner har gjorts utifrån en vilja att se skillnaderna i integrationsarbetet inom en region av Sverige som ligger nära Europas gränser. Kommunerna är Malmö, Vellinge och Landskrona.

Malmö kommun är en av de kommuner i landet som verkar under hårdast tryck i frågan om flyktingmottagandet, bland annat till följd av sin närhet till kontinenten. Detta har också inneburit att kommunen tvingats att ta tag i integrationsfrågan och därmed också startat en hel del åtgärdsprogram som ett försök att genomföra en lyckad integrationsprocess.

Vellinge kommun däremot, är en av de kommuner i landet som vägrar att ta emot flyktingar trots upprepade försök från statligt håll att skapa förmånliga avtal. Detta har också påpekats ett flertal gånger, både i media och i statliga rapporter, bland annat under hösten 2007. Kommunen är alltså intressant på grund av sin avsaknad till integration.

Landskrona har visat sig vara intressant för denna analys då kommunen, trots främlingsfientliga partiers framgångar i tidigare val, har en stadigt hög invandring och därför också ett utvecklat integrationsprogram.

1.3.3 Läsvärde och formalia

Jag kommer att inleda min uppsats med att i kapitel 2 försöka förklara intersektionalitetsteorins grunder. Hur begreppet har utvecklats och hur det kan användas. Jag kommer även att närmare gå in på hur intersektionaliteten kan användas inom området för integration och vilka fördelar detta använ-

dande skulle kunna medföra. I kapitel 3 kommer jag gå vidare in på Skånes integration där jag också presenterar om kommunernas handlingsplaner är skrivna med vetskapen om intersektionalitetsperspektivet. I kapitel 4 avslutar jag med en sammanflätande diskussion, där jag kommer att utveckla kopplingen mellan intersektionalitet och integration.

1.3.4 Begrepp och begreppsförklaringar

Det finns en rad begrepp som jag kommer att använda mig av i denna uppsats. Vissa mer förekommande än andra. Jag har här gjort ett urval på de begrepp som jag anser vara i behov av en inledande och förtydligande begreppsdefinition.

Intersektionalitet är ett av två huvudbegrepp för denna uppsats och definieras i litteraturen på en rad olika sätt beroende på ur vilket perspektiv vi väljer att använda det. En grov definition som jag tycker ganska väl beskriver begreppets huvudsyfte är den definition som presenteras i skriften *Patriarkalt våld som hot mot mänsklig säkerhet* producerad av Regeringskansliet. Här skriver man att intersektionalitet är:

”multipel diskriminering med dimensioner som kön, klass, etnicitet, ålder som avgörande för en individs status och makt.”²

Detta kommer också utgöra min utgångspunkt då jag kommer att använda mig av begreppet. I kapitel 2.1 kommer jag närmare diskutera begreppets bakgrund och tydligare gå igenom definitionernas variation.

Integration är det andra huvudbegreppet för denna uppsats, även detta begrepp har många olika definitioner. Jag vill poängtera att det här ofta sker en viss missbedömning av vad begreppet egentligen betyder och hur vi upp-

² Johansson-Latham, Gerd, (2005) *Patriarkalt våld som hot mot mänskliga rättigheter*, Regeringskansliet, s. 13

fattar det. Slår vi upp integration eller integrering i en ordbok finner vi ofta en förklaring i stil med, två ting som förs samman, eller, process som leder till att två eller flera enheter förenas och smälter samman. Missuppfattningen som jag vill belysa är att många idag anser att det enbart är invandrarna som skall integreras. De glömmer ofta bort att även, ”vi svenskar” måste integreras, i den meningen att vårt samhälle måste anpassas efter invandringen.³ Detta dilemma är något som belyses i statens offentliga utredning om - *Den segregerade integrationen* - genom följande definition:

”Integrationsbegreppet är normativt och uttrycker en vision om hur samhället ska vara. Det uttalar sig om en process, vars riktning uppfattas som positiv och önskvärd. Denna vision som förutsätter en självskriven nationell majoritet som integrerar en främmande (invandrad?) minoritet innehåller dock en rad problematiska fallgropar. Dikotomin minoritet/majoritet antyder att det finns fasta gränser mellan olika grupper och att integrationens förverkligande kan uppnås genom en ömsesidig ansträngning från bägge parter.”⁴

En annan sak som också kan påpekas är att det i många fall råder tvivel om vad som menas med lyckad integration. Är en människa lyckat integrerad när personen talar svenska, har arbete och bostad och betalar svensk skatt, eller när personen beter sig som en svensk, firar jul och midsommar osv.? Eller avser vi det större, strukturella skeendet när invandragrupper inte diskrimineras p.g.a. sin etniska eller kulturella tillhörighet. Om så är fallet är det naturligtvis ännu viktigare att majoritetssamhället anpassas efter invandringen. Detta är en mycket intressant fråga som alla kan fundera lite över. Detta är dock inte en fråga som jag vidare kommer att utveckla i denna uppsats.

³ SOU 2006:73 – *Den segregerade integrationen* – s.341

⁴ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.235-6

Det skall förtydligas att staten i de offentliga utredningarna inte använder sig av en officiell definition av integration vilket kan göra direktiven svårtolkade. Den definition av integration som jag väljer att använda mig av är: *den samhälleliga process där invandrare och majoritetsbefolkning förenas till en för alla fungerande samhällskropp.*

Invandrare är benämningen på en person som har flyttat från ett land till ett annat. Invandrare sägs i svenska kommunförbundets skrift, *Integration, en samtidspeglning* från 2002, framför allt uppfattas människor med utomnordisk härkomst.⁵ Den särskiljning som finns mellan vad som betecknas som invandrare, är något som vi ska vara uppmärksamma på när integrationsfrågorna diskuteras.

Ibland används även begreppet andra generationens invandrare. Denna person är alltså i detta fall född i Sverige av en eller två utlandsfödda föräldrar. Det speciella med denna grupp är att den i viss statistik räknas in under gruppen invandrad trots att de själva är födda inom landets gränser. Något som kommunförbundet håller sig skeptisk till och som vi därmed också måste vara uppmärksam på.⁶ Invandrargruppen betraktas också i stort att vara i minoritet trots att så icke är fallet i flertalet stadsdelar och bostadsområden.

En av grundpelarna intersektionaliteten är kategoriseringen som jag kommer att gå in på grundligare längre fram. Det är inte helt oproblemiskt att definiera dessa termer då de kan belysas från många olika håll. Här presenteras dock en kort introduktion till hur jag valt att definiera dessa:

Kön avser i detta sammanhang såväl biologisk könstillhörighet som kön i form av social konstruktion.

Klass är den indelning av samhällets befolkning som utgår från personernas socioekonomiska förutsättningar, något som finns i alla samhällen.⁷ Det är

⁵ Popoola, Margareta, (2002), *Integration, en samtidspeglning – En Översikt*, Svenska Kommunförbundet, s.9

⁶ Ibid. s.9

⁷ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.106

alltså en indelning som syftar både till ekonomisk- och till socialstatus. Därmed är klasstillhörigheten direkt relaterad till maktrelationer.

Etnicitet/ras är en tillhörighet som både kan te sig biologisk och kulturell. Med detta menas exempelvis genetisk tillhörighet i form av "ras", hudfärg och folk, men även kulturell tillhörighet, i form av nation eller kulturellt arv.⁸

⁸ Balibar & Wallerstein, (1997), *Ras, Nation, Klass, Diablos* s.107

2 Intersektionalitetsbegreppets bakgrund

Intersektionalitet är ett begrepp som är sprunget ur den feministiska idé-traditionen och introducerades på den svenska forskningsmarknaden av Paulina De los Reyes, Diana Mulinari och Irene Molina.⁹ De los Reyes och Mulinari menar på att teorin ursprungligen börjat som en ”antirasistisk kritik till den ’vita’ feminismens hegemoni och exkluderande praktik”.¹⁰ Samtidigt är just de antirasistiska influenserna, i form av etnicitetsfokus, inte ett särskilt vanligt användningsområde i just deras arbete. Istället använder de ofta intersektionaliteten för att förklara hur kvinnans utsatta situation delvis kan förklaras av multipla diskrimineringsgrunder.

Den första riktiga förespråkaren för intersektionalitetsperspektivet, så som vi ser det idag, var Kimberlé Williams Crenshaw, professor i juridik vid UCLA med diskriminering som sitt fokusområde. Hon introducerade begreppet redan under 80-talet.¹¹ Inom genusforskningen har intersektionalitetsperspektivet bland annat använts för att belysa den ensidiga synen på kön, detta såväl i fråga om feministiska teorier som i analysen av den samhälleliga maktordningen. Diana Mulinari och Paulina De los Reyes använder sig i sin bok, *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, bland annat av följande definition av intersektionalitet med genusförtecken:

”Med intersektionalitet menar vi att synliggöra och problematisera de sammanlänknings som är konstitu-

⁹ SOU 2007:67 – *Regeringsformen ur ett könsperspektiv* – s.17

¹⁰ De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, s.15

¹¹ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.11

tiva för maktutövandet och bevarandet av ojämlikheten.”¹²

Med sin grund i feministisk teori avfärdar dock intersektionaliteten inte andra teoretiska förgreningar.¹³ Detta innebär alltså att intersektionalitet går att applicera även i en annan form av teoretisk diskursanalys, så som i detta fall integration. Kanske är detta också ett område där intersektionaliteten med fördel bör appliceras för att belysa gömd problematik i den statliga approachen angående integrationsområdet. Internationellt har just forskning kring rasdiskriminering varit flitiga användare av teorin.

2.1 Begreppsdefinitioner

Intersektionaliteten har fungerat som en katalysator i både debatter och forskning då den problematiserat vår ensidiga syn på diskriminering¹⁴ De los Reyes, Mulinari och Molinas redogörelse för intersektionalitetsbegreppet används flitigt som den officiella utgångspunkten för intersektionalitetsdiskussioner även i statliga sammanhang.

Som jag påpekat tidigare används detta analysperspektiv i Sverige framförallt inom genusforskningen och används då för att vidare analysera genusmässig ojämlikhet i samhället och vilka mekanismer som ligger bakom detta. Vad som är sammanfallande för alla typer av användning av teorin är att den sammanför identiteterna kön, klass och etnicitet för att erbjuda en flerdimensionell tolkning av ett problem eller fenomen. I vissa fall kan även ålder och sexuell läggning användas som ytterligare faktorer i en undersökning.¹⁵

En kvinna uttrycker kärnan i intersektionalitetsanalysen då hon säger:
”När jag blir diskriminerad vet jag inte om det är för att jag är asiat eller

¹² De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlikhetens landskap*, Liber, s.24

¹³ Ibid. s.17

¹⁴ Lykke, Nina, (2007), *Intersektionalitet på svenska*, i *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur, s.131

¹⁵ SOU 2006:79 – *Integrationens svarta bok* – s.46

kvinnan. Jag har kommit fram till att det är för att jag är en asiatisk kvinna".¹⁶ I detta fall kan vi alltså se att det inte är enbart på grund av kön som kvinnan diskrimineras utan att könsidentiteten och etniska identiteten sammantaget utgör kvinnans diskrimineringsgrund. Trots detta vill Kimberlé Williams Crenshaw mena att: "[...] *intersektionalitet inte är en teori om identitet; intersektionalitet handlar om att ta in flera identitetsgrunder när man tittar på hur den sociala världen är organiserad. Det handlar om ett bredare seende*".¹⁷ Samtidigt understryks det även i minst två av Statens offentliga utredningar att intersektionalitet inte i första hand handlar om att lägga flertalet diskrimineringsgrunder ovanpå varandra utan att se de strukturer som gör att specifika kombinationer av grupp-tillhörighet leder till diskriminering.¹⁸ Detta är naturligtvis lite förvirrande, men det Kimberlé Williams Crenshaw pekar på är att identiteterna inte skall läggas på varandra utan istället skall ses som likvärdiga. Att kvinnan i citatet inte är kvinna och asiat utan en asiatisk kvinna. Att dessa identiteter flyter samman till en ny identitet. På samma sätt menar statens i sina utredningar att vi inte kan plussa på fler och fler diskrimineringsgrunder utan istället måste utgå ifrån vilka identiteter som är närvarande i den struktur vi anser vara diskriminerande.

En vanlig benämning är att intersektionalitet ställer frågor om hur kön, klass och etnicitet påverkar maktutövande kopplat till ökad risk för utsatthet och diskriminering.¹⁹ Intersektionalitet ger också möjlighet att belysa och problematisera hur kön, klass och etnisk tillhörighet kan påverka olika bemötanden, vilka ligger till grund för strukturell diskriminering.²⁰ Genom att belysa dessa och hur de olika maktrelationerna samverkar till strukturell diskriminering kan vi också motverka denna diskriminerings uppkomst.²¹

¹⁶ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.247

¹⁷ SOU 2007:50 – *Slutbetänkandet Mångfald är framtiden* – s.74

¹⁸ SOU 2006:22 – *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning* – s.216, samt SOU 2007:67 – *Regeringsformen ur ett könsperspektiv* – s.16

¹⁹ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.242

²⁰ Ibid. s.241

²¹ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.245

Intersektionalitet handlar också om identifiering av exkludering och inkludering av grupper i det nationella rummet, att tydliggöra vad som är normskapande och vilka grupper som inte omfattas av dessa normer. Detta hjälper till att förklara varför vissa grupper utsätts för diskriminering i större utsträckning än andra, till exempel systematisk utestängning från bostads- och arbetsmarknader.²²

2.1.1 Kategorisering

Intersektionalitetsteorin baseras på en analys av framför allt tre olika kategorier vilka appliceras på ett problem eller fenomen. Kategorierna är kön, klass och etnicitet. Även andra kategorier förekommer, men dessa är vanligast förekommande och kommer därför utgöra huvudmålet för min analys.

Genom att koppla samman dessa analysnivåer uppnår vi alltså ett helt nytt perspektiv som i många sammanhang kanske kan erbjuda mer än om vi tittar på varje kategori för sig.²³ Nya analytiska perspektiv leder till att nya angreppssätt och ökade möjligheter till att motverka diskriminering kan skapas. Det handlar både om att identifiera maktsymmetrier som bygger på samverkan och växelverkan mellan kön, klass och etnicitet.²⁴

Nina Lykke, professor i genus och kultur vid Linköpings Universitet, väljer att definiera intersektionalitet som en teori som inte handlar om att föra samman kategorier som separata komponenter utan snarare något som redan är sammansmält och genomsyrar undersökningsobjektet.²⁵ Alla människor anses också tillhöra en eller flera kategorier, vilket gör att alla människor kan plockas in i analysmönstren. De tre kategorierna skiljer sig också åt då en del gruppstillhörigheter är föränderliga medan andra inte är det.²⁶ Du kan till exempel utan några större problem byta klasstillhörighet

²² SOU 2006:37 – *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet* – s.172

²³ De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, s.9

²⁴ SOU 2005:41– *Bortom Vi och Dom* – s.24

²⁵ Lykke, Nina, (2007), *Intersektionalitet på svenska*, i *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur, s.134

²⁶ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.30

under en livstid, men att byta etnicitet i fråga om hudfärg är av naturliga skäl mycket svårare.

Genom att kategorisering av befolkningen i ett samhälle, ges också möjligheten till ökad kontroll av grundläggande samhällsmekanismer.²⁷ Förtryck och diskriminering är ofta direkt kopplade till kategoriseringen då det system vi placerar in människorna i bygger på en viss under och överordning.²⁸ Diskrimineringen bygger till viss del också på att vi väljer att se en person efter dennes kategoriska tillhörighet istället för till den människa som personen är.

Jag kommer nu att gå lite närmare in på de tre huvudsakliga kategorierna som används vid intersektionalitetsanalyser:

Kön kan ses som såväl biologiskt som socialt. Inom genusforskningen skiljs det ofta på engelskans ”sex”, vilket översätts med svenskans kön och engelskans ”gender”, vilket översätts med svenskans genus, just som en biologisk och kulturell/social syn på kön.²⁹ Vi skall alltså därmed vara uppmärksamma på hur detta begrepp används. I denna uppsats ses kön i ett bredare perspektiv och avser både kön och genus om inget annat anges.

Ulla Eriksson-Zetterquist och Alexander Styhre skriver i sin bok *Organisering och intersektionalitet* att kön inte är något man förvärvar utan istället något som vi ständigt skapar.³⁰ De menar att kön konstrueras där människan interagerar.³¹ Könskategorin är den kategori som både genom forskning och statliga insatser anses vara mest utvecklad och därmed också för ett välutvecklat åtgärds paket med sig.

Klass kan ibland ses som synonymt med samhällshierarki. Sociala klasser som betingats med ekonomiska villkor vilka bidrar till att olika typer av normgrupperingar skapas.³² Lena Martinsson, forskare vid etnologiska institutionen i Göteborg, skriver i boken *Olikhetens paradigm – intersektio-*

²⁷ Ibid. s.36

²⁸ Ibid. s.39

²⁹ Ibid. s.47

³⁰ Ibid. s.61

³¹ Ibid. s.62

³² Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.120

*nella perspektiv på o(jäm)likhetsskapande att: ”klassidentiteter görs lätt till något statistiskt och monolistiskt när inte de marxistiska grundantaganden om klassens privilegierade och fundamentala position problematiseras.”*³³

Klassfrågan har i svensk kontext kanske framför allt förknippats med den marxistiska klasspyramiden. Om denna pyramid fortfarande finns kvar i samhället idag kan vi se att riktlinjerna för vilka människor som skall in på de olika nivåerna drastiskt har förändrats då samhället inte längre ser ut på det sätt som det gjorde när Marx upprättade pyramiden. Det är idag en ny överklass, en ny bred medelklass och en ny arbetarklass som hålls ihop av pyramiden och även idag finns det invånare som helt står utanför denna.

Klass är ett folkligt begrepp som blivit vetenskapligt.³⁴ Även om klassfrågan inte längre är lika omtalad som den var i 60- 70-talets Sverige är den ändå viktig. Som analytiskt moment bidrar den, precis som de övriga kategorierna i denna uppsats, med information om samhällsstrukturen utan att leda till att andra analytiska processer marginaliseras.³⁵ Idag anses klass-tillhörigheten var mindre synlig och framför allt kopplad till målsättning.³⁶ Synen på klasskillnad kan till exempel utgöras av att inkomst ger oss olika stort utrymme att själva påverka vår arbetstid, karriär, livsstil och vår politiska tillhörighet.³⁷ En skillnad kan också vara att vi idag har en mer individuellt baserad klasstillhörighet medan klasstillhörigheten tidigare spänt över hela familjer på ett annat sätt. Frågan är dock om en familj då kan inneha flera klasstillhörigheter samtidigt?

I vissa fall genomgår invandrarna också ett klassbyte när de byter land. Familjer som i sitt hemland ansätts tillhöra överklassen kastas ner till arbetarklass i sitt nya land, då detta samhälle har ett annat sätt att kategorisera in befolkningen. Det finns kanske även vissa tendenser till att invandrare som grupp lättare placeras in i arbetarklassen under sin integrations-

³³ De los Reyes & Martinsson, (2005), *Olikhetens paradigm – intersektionella perspektiv på o(jäm)likhetsskapande*, Studentlitteratur, s. 33

³⁴ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.107

³⁵ De los Reyes & Martinsson, (2005), *Olikhetens paradigm – intersektionella perspektiv på o(jäm)likhetsskapande*, Studentlitteratur, s.33

³⁶ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.118

process till följd av avsaknad av kunskap kring språk och det nya samhällets struktur. Detta är också ett ypperligt exempel på bär det intersektionella perspektivet skulle kunna göra stor nytta, då detta synsätt tydligare synliggör vilka orsaker som ligger bakom ett fenomen därför i förlängningen leder till att invandrarna snabbt kan integreras in i samhället istället för att fastna i sin initialt temporära klasstillhörighet.

Etnicitet är ett område som ibland är kontroversiellt att tala om. Detta delvis till följd av skilda sätt att angripa terminologin i olika länder. I Sverige har vi dragit oss för att använda ordet ras, vilket annars är flitigt förekommande i diskussioner kring människor med annan etnisk bakgrund än den egen.

Sverige är idag mer kulturellt diversifierat än tidigare. Detta gör också att vårt sätt att klumpa ihop alla invandrare till en enda grupp kan vara mycket problematiskt.³⁸ Kulturella skillnader marginaliseras och människor får stå till svars för traditioner som de själva inte understödjer till följd av att alla drags över en kam. Vårt sätt att definiera invandrare och dess etniska kulturella och ibland även religiösa tillhörighet kan ibland bli grovt tilltagen exempelvis som ”*exkludering av dem som definieras icke-vita*”.³⁹

En definition som dess utom innebär svårigheten att bestämma vem som anses vara vit. Grova definitioner används ofta som ett sätt att slippa ta tag i känsliga frågeställningar och just i frågan om etnicitet även på grund av en rädsla för att rasism.

En problematik som bör belysas är att den svenska debatten och den internationella debatten skiljer sig åt i sin användning av begreppen, vilket leder till att vi exempelvis inte alltid talar om samma kategorier. Vi bör därför även vara noga med att tydliggöra om vi använder etnicitetsbegreppet i betydelsen kultur, hudfärg, nationalitet eller religion osv.

Rädslan för misstolkning i användandet av begrepp som ras och rasifiering är tydlig bland annat i direktiv från den svenska riksdagen. I den gällande

³⁷ Ibid. s.126

³⁸ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.72

³⁹ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.94

handlingsplanen mot rasism uppmanas regeringen att såväl i internationella sammanhang som i svenska författningstexter verka för ett undvikande av rasbegreppets förekomst.⁴⁰ Vidare beskrivs ras och rasifiering i Statens offentliga utredningar som tillhörande ”en *essensialistisk människosyn som legitimerar den sociala rangordningen utifrån en föreställning om människors väsensskilda och oföränderliga olikheter utifrån kulturella och/eller utseendemässiga tillskrivningar*”⁴¹ I samma utredning går det också att läsa att: ”*Rasifieringsprocesser i samhället förutsätter existensen av rasifierade individer.*”⁴²

Detta visar inte bara på en stark rädsla för skapandet av en grogrund för rasism, utan även en rädsla för att göra upp med det svenska förflutna bland annat i fråga om rasbiologi och rasforskningen i det svenska rasbiologiska institutet i Uppsala under det tidiga 1900-talet. Institutet som också anses vara extra skamligt att ha på det svenska samvetet, då det var Europas första och på så sätt föregick flertalet av de följande rasistiska rörelser som senare kom att leda fram till den etniska rensningen av judar och andra minoriteter under Adolf Hitlers regi under andra världskriget..

Ytterligare tecken på statens rädsla för grogrund till rasism är uppmaningen till mildare språkbruk enligt följande: ”*Användningen av ’mildare’ alternativa benämningar som exempelvis ’etnicitet’, ’xenofobi’, ’främlingsfientlighet’ och ’främlingsrädsla’ undviker att befatta sig med det centrala problemet och fördröjer därmed ett nödvändigt medvetandegörande om att det i det svenska samhället finns rasistiska föreställningar som är djupt rotade i det för givet tagna.*”⁴³

Man kan fråga sig vad denna typ av ”mildare språkbruk” tjänar för syfte? Är det endast ett försök att ”konservera” rasbegreppet för att sedan tro att det är försvunnet eller ett tecken på ren feighet från statens sida. Att man varken vet hur eller varför det är så viktigt att ta tag i frågan?

⁴⁰ SKR 2000/01:59 – *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering* – s.10

⁴¹ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.96

⁴² Ibid. s.96

⁴³ Ibid. s.104

Avslutningsvis följer här några punkter som är genomgående för alla de tre kategorierna i intersektionalitetsteorin:

- Ingen av dessa kategorier verkar oberoende från varandra, utan påverkar snarare varandra utan att konkurrera ut någon annan.⁴⁴
- Kategorierna är sammanlänkade. Det går alltså inte att tala om en utan att tala om de andra.⁴⁵
- De gör sig bäst som ett konceptuellt ramverk från vilket vi förstår multipelt förtryck och marginalisering.⁴⁶
- Det inte handlar om att bryta ner dem utan att istället föra samman dem till ny kunskap.⁴⁷

2.2 Intersektionalitetsbegreppets applicerbarhet

Intersektionalitet som analysmetod är intressant då vi tittar på integrationsprocessen framför allt därför att den synliggör en rad invanda mönster och grunder till strukturell diskriminering. Till skillnad från andra typer av analysmetoder framhåller ett intersektionellt perspektiv att det finns flera typer av maktordningar, precis på samma sätt som det finns flera typer av identiteter eller kategorier i vilka vi placerar människor.⁴⁸ Analysmetoden utgår från en rad kategorier där brytpunkterna mellan individers olika identiteter identifieras och synliggör ytterligare en dimension kring ett problem eller fenomen.

När vi talar om intersektionalitetens applicerbarhet skall vi inte glömma att användningen av denna analysmetod sker både explicit och implicit.

⁴⁴ García Bedolla, Lisa, M.fl., *Intersectionality i Politics and gender*, Cambridge University 2007 vo3 no 2 s.229, samt Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.10, 139

⁴⁵ De los Reyes & Martinsson, (2005), *Olikhetens paradig – intersektionella perspektiv på o(jäm)likhetsskapande*, Studentlitteratur, s.156

⁴⁶ García Bedolla, Lisa, M.fl., *Intersectionality i Politics and gender*, Cambridge University 2007 vo3 no 2 s.230

⁴⁷ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.13-4 samt Lykke, Nina, (2007), *Intersektionalitet på svenska*, i *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur, s.132

⁴⁸ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.233

Begreppet har alltså inte alltid använts explicit i texter som innehållit ett intersektionellt perspektiv. Detta gör att vi måste vara noga när tittar närmare på kommunernas handlingsplaner längre fram, om vad som kan bedömas som intersektionellt och icke.

Intersektionalitet kan med fördel appliceras på integration till följd av att de invandrare som ofta är mål för denna typ av analys ofta klumpas ihop snarare än skingras isär. Appliceras exempelvis både kön, klass och etnicitet på gängvåldet kanske resultatet inte blir att det är invandrarkillar som ligger bakom mycket av detta, utan istället invandrarkillar med arbetarklass bakgrund. Detta innebär kanske att det är åtgärder kring gruppen arbetarklass istället för åtgärder kring gruppen invandrare som måste till för att lösa problemet. Likadant om vi ser till vilka grupper i samhället som behöver stöd kring undervisning, med målet högre utbildning. Applicerar vi även här kön, klass och etnicitet visar det sig att invandrartjejer klarar sig riktigt bra, trots att detta är en grupp som länge ansetts behöva extra stöd. Det skall åter igen understrykas att detta synsätt fortfarande är förhållandevis nytt i Sverige och det är först sedan millennieskiftet som statistiska centralbyrån gjort arbetsmarknadsundersökningar med indelningen utländsk bakgrund.⁴⁹ I och med att dessa mätningar har börjat användas mer och mer i statistiska sammanhang har även andra typer av samhällsanalyser fått upp ögonen för intersektionalitet och vilka möjligheter analysmetoden inbringar. Detta innebär också att fler och fler använder sig av intersektionalitetsperspektivet på en rad olika områden i Sverige.

2.2.1 Kritik av intersektionalitet

Intersektionalitetsteorin kan ibland uppfattas som osammanhängande bland annat i frågan om identitetskapet, maktpositionerna och kategoriernas plats i modellen. Paulina De los Reyes skriver exempelvis i statens offentliga utredning – *Bortom vi och dom* – att intersektionalitet inte handlar om makt och diskriminering utan är: ”ett perspektiv som relaterar en förståelse av

⁴⁹ Nelander, Sven, M.fl., (2004), *Integration 2004 – Fakta och kunskap*, Landsorganisationen i Sverige s.23

maktutövande som sammansatt och instabilt till särskiljande processer som reglerar tillgången till symboliska och materiella resurser".⁵⁰ Samtidigt som intersektionalitetens främsta syfte enligt andra är att frigöra oss från förtryck och diskriminering.⁵¹ Teorin anses ändå bidra med ett fruktbart ramverk ur vilket vi sammankopplar trådar med information om hur samhällskroppen mår samt vilka förändringar som skulle kunna ses som nödvändiga för samhällets fortlevnad.⁵²

Kritik har också riktats mot teorin, både utifrån och, inom de egna leden. Ett exempel är Nina Lykke som riktat kritik mot att forskningen i många fall inriktats alldeles för mycket på identitetsskapandet istället för skapandet av en sammanhängande teori.⁵³ De los Reyes och Mulinari riktar också kritik mot en överfokusering på dikotomier, vilket enligt deras mening gör oss blinda för det positiva utbytet.⁵⁴ Vi kan också se att observationer kan riktas mot urvalet av de kategorier som utgör teorins kärna. Varför utgör just kön, klass och etnicitet de övergripande kategorierna? Finns det andra kategorier som skulle kunna ge bättre resultat i vissa sammanhang?

Étienne Balibar är kritisk mot dem som väljer att påstå att kön och etnicitet kommer att ersätta klass och vill istället tillsammans med Wallerstein prioriterar klass före etnicitet och kön.⁵⁵ Att gå så långt som att ersätta kategorier är kanske att ta i, men det är helt klart inte oproblematiskt att låsa sig vid en viss typ av kategorisering då både samhälle och problemområde skiftar från analys till analys. Precis som De los Reyes och Mulinari menar har kategorierna inte något absolut värde förrän de ställs i ett historiskt sammanhang.⁵⁶

⁵⁰ SOU 2005:41 –*Bortom Vi och Dom* – s.254

⁵¹ García Bedolla, Lisa, M.fl., *Intersectionality i Politics and gender*, Cambridge University 2007 vo3 no 2 s.231

⁵² García Bedolla, Lisa, M.fl., *Intersections of inequality: understanding marginalization and privilege in the Post-civil Rights era* i *Politics and gender*, Cambridge University 2007 vo3 no 2 s.232

⁵³ Lykke, Nina, (2007), *Intersektionalitet på svenska*, i *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur, s.135

⁵⁴ De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, s.90

⁵⁵ Ibid. s.30

⁵⁶ De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, s.32

Vi också ställa oss frågan om vad vi menar med etnicitet? Kan denna kategori slås isär mellan hudfärg, nation, religion och kultur? Kan andra kategorier komma i fråga som bättre grundpelare i denna typ av analysmetod? Jag har till exempel frågat mig under arbetets gång om inte utbildning idag skulle kunna vara en fullgod huvudkategori till följd av att samhället idag värderar sina medborgare, dess kompetens och kunskap, utifrån vilken typ och nivå av utbildning som den har.

Kopplat till integration är det helt klart så att kategorin utbildning också kan belysa problem som exempelvis då en kirurgexamen från Bagdad inte alltid genererar en tjänst som kirurg i Sverige och vikten av att alla delar av samhället skall utbildas på samma villkor. Detta belyser också att kategorierna inte är utgångspunkten för normerna utan snarare effekten av dem.⁵⁷ Därför är det också extra viktigt att dessa kategorier används på ett korrekt så att effekten av denna typ av analys kan leda till framsteg inom integrationsarbetet och samtidigt leda till minskad diskriminering.

Kategorierna måste formas efter hur vi i övrigt värderar och analyserar samhället. Utbildning är som jag precis talat om, en kategori som skulle kunna belysa nya fakta. Ett annat sätt som vi i dagens samhälle använder för att exempelvis analysera ekonomisk utveckling är dikotomin ensamstående och familj. Även denna kategori skulle kunna tillföra integrationsforskningen mycket trots att det finns stora kulturella skillnader kring hur vi väljer att leva våra liv.

Framförallt visar dessa kategorier på att in invandrare till det svenska samhället innebär inte enbart att sätta människor i arbete utan även anpassa bostadsmarknad, socialtjänst och andra samhällseliga institutioner till även dessa gruppers behov.

⁵⁷ De los Reyes & Martinsson, (2005), *Olikhetens paradig – intersektionella perspektiv på o(jäm)likhetsskapande*, Studentlitteratur, s.38

2.3 Intersektionalitet i integrationen

*”Integration som samhällsorganisering föddes ur en process av disintegration på grund av de socioekonomiska transformationer som följde av industrialisering, folkförflyttningar, modernisering och politiska förändringar.”*⁵⁸ Så skriver man om integrationens bakgrund i en av Statens offentliga utredningar. Bilden av integration har naturligtvis också förändrats i och med att samhället och dess komponenter utvecklats. Integration är på så sätt en diskursiv konstruktion som måste anpassas efter de grupper som skall integreras i samhället.

Sveriges första integrationsminister tillsattes 1996, vilket är drygt tio år sedan.⁵⁹ Utveckling av hur staten arbetar med integrationsfrågorna har skett under denna period, bland annat genom större fokusering på politiska och ekonomiska rättigheter samt medborgarrätt och representation⁶⁰ Synen på integration har också förändrats från att ha inneburit endast en envägsanpassning till det svenska samhället till att omfatta en mer generös anpassning av diverse samhällsinstitutioner.

På integrationsdagen, i oktober 1999, gjorde dåvarande integrationsminister Ulrika Messing (s) följande uttalande:

”Integration är ingen invandrarfråga. Det handlar inte bara om att lära sig svenska språket och det svenska samhället. Integration är en rättvisefråga, en fråga om att ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter i samhället oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Integration handlar om att bekämpa den etniska diskrimineringen. Det handlar om att motverka och förebygga rasism och främlingsfientlighet. Det handlar om att bryta den sociala och etniska segregationen och utanförskapet. Och det handlar om att främja den etniska mångfaldens

⁵⁸ SOU 2006:73 – *Den segregerade integrationen* – s.342

⁵⁹ Popoola, Margareta, (2002), *Integration, en samtidspegling – En Översikt*, Svenska Kommunförbundet, s.31

delaktighet i alla sektorer på alla nivåer i vårt samhälle.”⁶¹

Det som är tydligt när vi applicerar intersektionalitet på just integrationen är att markörerna mellan vad som kan betecknas som ”vi” och ”dem” blir mycket tydliga.⁶² Precis som De los Reyes och Mulinari påpekar innebär detta att integrationsfrågan inte reduceras till en fråga om kön, klass och etnicitet, utan också handlar om maktrelationer och samspelet mellan olika identitetstillhörigheter såsom de ovan nämnda.⁶³

Tillvaratagande av mångfald är ett exempel på vanligt förekommande argument i politiska resonemang angående integrationen i Sverige. Mångfald kan till exempel beskrivas som en blandning av människor med olika gruppidentiteter inom samma sociala system.⁶⁴ Tillvaratagande av mångfald kan också ses som ett av de huvudsakliga mål staten arbetat kring då de genomfört sina integrationsåtgärder.

Segregeringen, såväl social som på bostads och arbetsmarknad, som ändå måste ses som del i den misslyckade integrationsprocessen, har inte lika ofta möts av tydliga mål och riktlinjer. Detta har också inneburit att redan utsatta grupper drabbas, bland annat genom isolation från samhället och dess funktioner.⁶⁵

*”Efter ett halvt sekel av kontinuerlig invandring till landet finns det fortfarande många bostadsområden som kan benämnas som vita öar.”*⁶⁶

Boendesegregationen är ett exempel där klasstillhörighet och etniska klyftor sammantaget genererat ett strukturellt diskrimineringsmönster.⁶⁷ Segrega-

⁶⁰ Ibid. s.21

⁶¹ Popoola, Margareta, (2002), *Integration, en samtidspegling – En Översikt*, Svenska Kommunförbundet, s.31

⁶² SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.254

⁶³ De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, s.14

⁶⁴ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.99

⁶⁵ SOU 2006:73 – *Den segregerade integrationen* – s.359

⁶⁶ SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* – s.105

tion sker inte bara inom bostadsmarknaden, även om den är ett av de allra tydligaste exemplen på strukturell diskriminering. Segregationen är även påtaglig på arbetsmarknaden och i sociala och kulturella sammanhang.⁶⁸ Det handlar inte alltid bara om explicit diskriminering utan även om marginaliserande av grupper exempelvis vad gäller bemötande och ansvarsuppgifter.⁶⁹

2.3.1 Vi och dom

Målet med integrationen kan ibland vara strävan mot ökad heterogenitet i samhället.⁷⁰ Samtidigt kan integrationen, just på grund av utplånandet av den egna identiteten, leda till ökad sammanhållning inom gruppen.⁷¹

Inom forskningen har det bland annat kunnat påvisas att både kön och sexualitet är närvarande i rasistiska diskurser.⁷² Étienne Balibar menar också att rasismens spridning till följd av globaliseringen är ett sätt att bevara den sociala symboliska konstruktionen av ”den andre”.⁷³ När vi talar om integration talas det, precis som jag tidigare sagt, ofta om tillvaratagandet av kompetens och erfarenhet bland personer med olika etnisk bakgrund.⁷⁴ Samtidigt som samtalet ibland bär en underton av rädsla för ”deras” okunskap om ”vårt” samhälle.⁷⁵ Vi hamnar alltså ganska lätt i en diskussion om vi och de andra.⁷⁶

Vi och dem-perspektiv bygger på en underliggande struktur av över och underordning. De los Reyes och Mulinari konstaterar att det inte finns några sociala positioner eller identiteter som inte konstrueras utifrån asymmetrier

⁶⁷ SOU 2006:73– *Den segregerade integrationen* – s.359

⁶⁸ Ibid. s.359

⁶⁹ Ibid. s.359

⁷⁰ Popoola, Margareta, (2002), *Integration, en samtidspeglning – En Översikt*, Svenska Kommunförbundet, s.71

⁷¹ Ibid. s.72

⁷² SOU 2006:37 – *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet* – s.88

⁷³ De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, s.29

⁷⁴ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.72

⁷⁵ Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber, s.88

⁷⁶ Ibid. s.73

inom klass, kön och etnicitet.⁷⁷ Vi och dem-tänkande har även identifierats av staten som en faktor i den misslyckade integrationen.⁷⁸ Det arbete som genomförs av samlarbetsgrupper och konsulter, som tillsats av staten, i ett försök att underlätta invandrarnas integration, har paradoxalt nog fått segregationen att växa sig starkare enligt statens egen utsago.⁷⁹

Tidigare undersökningar visar på att det är inom arbetsliv, bostads- marknad samt i kontakt med andra institutioner som människor känner sig diskriminerade.⁸⁰

Det är extra allarmrande om det är just i samband med statliga institu- tioner som dessa grupper känner sig märkbart diskriminerade då staten ändock skall utgöra en förebild för hur resterande delar av landet skall agera. Dessa undersökningar visar också på att personer med sin hemvist i exempelvis Danmark och Finland inte i lika stor utsträckning känner sig diskriminerade som människor från Afrika, Mellanöstern och Latin- amerika.⁸¹ Detta innebär alltså att det sker en åtskillnad på invandrare och invandrare i Sverige. Det kan kanske ses som lite förvånande är att män i större utsträckning än kvinnor upplever sig diskriminerade.⁸²

Med tanke på att det funnits en föreställningsbild om att invandrar- kvinnor i större utsträckning än män lever ett isolerat liv, från samhället. Samtidigt är det kanske till följd av just dessa skillnader som män känner sig mer diskriminerade, då de i allt större utsträckning kommer i kontakt med miljöer där explicit diskriminering förekommer. Kvinnorna kanske inte känner sig individuellt diskriminerade, samtidigt som kvinnor i större utsträckning än män kvinnorna utsätts för explicit diskriminering. Vad gäller föreställningen om att kvinnor inte integreras i lika hög utsträckning som män i det svenska samhället håller här också på att ske ett visst genera-

⁷⁷ De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber, s.18

⁷⁸ SOU 2006:73 – *Den segregerade integrationen* – s.341

⁷⁹ Ibid. s.341

⁸⁰ SKR 2000/01:59 – *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering* – s.22

⁸¹ Ibid. s.22

⁸² SKR 2000/01:59 – *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering* – s.22

tionsskifte, då unga invandrar kvinnor bland annat vad gäller utbildning är mer integrerade än tidigare generationer med kvinnor.

Ett problem som har uppstått i vårt sätt att arbeta med bland annat integration, är att invandrarna ofta klumpas ihop till en intetsägande massa. De separeras inte efter de tre grupper som intersektionaliteten erbjuder. Inte heller skiljs invandrargrupperna åt utifrån varifrån de kommer, eller vilken kultur de tillhör. Etnicitetskategorin förtydligar att alla invandrare inte kommer från samma plats, dvs. tillhör samma folk, kultur eller religion.

Det som kan vara svårt när vi talar om intersektionalitet och integration är därmed också att vi i slutänden måste definiera invandrargruppen. Detta är kanske också en av anledningarna till att det finns en tvekan till att angripa integrationen ur ett intersektionalitetsperspektiv. Invandrare blir en hanterbar övergripande kategori som i de allra flesta fall slutligen behandlas annorlunda gentemot den normskapande majoritetsgruppen, nämligen ”svenskarna”.⁸³ På detta sätt undviker man också att definiera vad som anses vara svenskt.⁸⁴ Svenskarna antas nämligen i många fall redan vara integrerade i det mångkulturella svenska samhället, ett synsätt som motverkar integrationen och istället spär på vi och dem-tänkandet.⁸⁵

Begreppet kultur har också använts i ett försök att maskera vetenskapen om ett vi och dem-tänkande, men har också setts som ”*ett statistiskt bagage som ’invandraren’ alltid bär med sig, till och med över flera generationer.*”⁸⁶

⁸³ SOU 2006:37 – *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapets* – s.87

⁸⁴ SOU 2005: 41 – *Bortom Vi och Dom* – s.235

⁸⁵ SOU 2006:73 – *Den segregerade integrationen* – s.341

⁸⁶ SOU 2006:37 – *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet* – s.87

3 Handlingsplanerna

Skåne har i egenskap av gräns ut mot det övriga Europa under de senaste åren fått känna på mer av det internationella utbytet. Öppnare gränser med allt vad gränshandel, import, export och arbetskraftsutbyte innebär, har genererat ett i Sverige långt framskridet internationellt tänkande. Vikten av samarbete mellan kommunerna, inte bara inom regionen Skåne utan även över landsgränserna exempelvis till Köpenhamn och Helsingör har inte bara blivit påtagligt mycket mer verkligt utan även en nödvändighet för regionens utveckling, framförallt efter Öresundsbroens tillkomst.

Allt öppnare gränser inom regionen och EU/Schengen i kombination med ånyo uppblossade krigssituationer har också genererat ökade flyktingströmmar med asylsökande som antingen tillfälligtvis eller under längre tid valt att bosätta sig i regionen. Skånekommunerna har satts under press att under ibland komplicerade förhållanden inte bara ta emot familjer som söker asyl utan även slussa ut dessa till ett fungerande samhälle. Detta har i sin tur inneburit att kommunerna varit i behov av ekonomiska såväl som politiska satsningar på de nya svenskarnas integration, ett ansvar som både legat på statliga representanter så som exempelvis kommun och landsting, men också på regionens alla företag, föreningar och andra samhällsfunktioner.

Den gällande nationella handlingsplanen mot rasism är från 2001 och börjar därmed bli till åren kommen.⁸⁷ Handlingsplanen som behandlar åtgärder i fråga om rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och sexuell läggning är det styrdokument som verkar som förebild även då kommunerna skall skapa sina integrations-

⁸⁷ SKR 2000/01:59 – *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering*

planer.⁸⁸ I handlingsplanen dras slutsatsen att åtgärder måste ske på alla nivåer inom olika delar av samhället för att de rasistiska strömningarna skall kunna stävjas. Det påpekas även att den svenska staten har skyldigheter gentemot ratificerade internationella konventioner och EU:s ministerråd.⁸⁹

Handlingsplanen uppmärksammar också vikten av att alla skall ha tillgång till arbete som förutom en kapitalinkomst skall kunna bidra med tillhörighetskänsla och social identitet.⁹⁰ Det understryks också att det är extra viktigt att inga orter, regioner eller bostadsområden halkar efter på denna punkt. Något som kommer visa sig längre fram i denna uppsats vara en bristande punkt då exempelvis Vellinge kommun helt saknar integrationsplan.

Som ett led i ovanstående utveckling krävs det att samtliga kommuner inte enbart skapar platser för människor att mötas på, utan även kan stå till tjänst med olika åtgärdsprogram, vilka i längden leder till att sysselsättning skapas för alla samhällsgrupper. Sysselsättningsproblematik anses enligt handlingsplanen vara en av de bakomliggande faktorerna i områden där rasistiska strömningar tagit fart.⁹¹

Vad gäller specifika integrationsinriktade åtgärder nämns bland annat stöd kring individens egen försörjning i syfte att styrka grundläggande demokratiska värden. Detta innebär också att integration inte endast är en fråga om och för invandrare. Handlingsplanen mot rasism understryker den kärna som funnits i sysselsättnings debatterna, att *”i ett samhälle med etnisk och kulturell mångfald kompletterar människor varandra och bidrar ömsesidigt med sin kompetens och livserfarenhet så att den potential som finns i mångfalden kan frigöras och komma till användning”*.⁹² Hur enkelt detta än kan låta, ser fortfarande idag många arbetsgivare invandrarna snarare som en belastning än en tillgång på arbetsplatsen.

⁸⁸ SKR 2000/01:59 – *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering* – s.4

⁸⁹ Ibid. s.4, 10

⁹⁰ Ibid. s.24

⁹¹ Ibid. s.24

⁹² Ibid. s.26

Det är vitt känt att ökad kunskap ger minskad diskriminering.⁹³ Överraskande nog omnämns redan i denna handlingsplan ett tydligt intersektionellt perspektiv då ett mångfaldsprojekt inom näringslivet precis avslutats:

”Mångfaldsprojektet har haft i uppdrag att i ett sammanhang och ur ett tillväxtperspektiv kartlägga och beskriva hur aspekterna kön, ålder, klass, etnisk tillhörighet, sexuell läggning samt funktionshinder påverkar en individs nuvarande och framtida möjligheter i arbetslivet.”⁹⁴

Rådande svensk lagstiftning kräver att en arbetsgivare som har tio eller fler anställda är skyldig att upprätta en jämställdhetsplan.⁹⁵ Kravet på jämställdhetsplaner på i kommuner och på arbetsplatsen är ett resultat av koncentrerad och prioriterad genusforskning. Det mångkulturella Sverige innebär också att företagen får nya medarbetare som inte springer ur samma kulturella bakgrund som majoritetsbefolkningen, vilket gör att nya insatser måste till för att handlingsplanerna även skall kunna omfatta problem kopplade till etnisk tillhörighet. Därför är det också viktigt att jag i min analys tittar på hur jämställdhetsplanerna är utformade. Då dessa är lagstiftade finns här både möjlighet och utrymme till att ta mer eller mindre aktiv ställning till denna typ av frågor.

Som jag har förstått det omfattas integration inte i samma lika stor utsträckning av denna typ av lagstiftning i Sverige idag och är därför inte heller lika frekvent förekommande i kommunerna. Vad gäller generell lagstiftning kring diskriminering bland annat på arbetsplatsen har förändringar skett i och med lagen om förbud mot diskriminering som trädde i kraft 2003.⁹⁶ Hur denna påverkar integrationsprocessen och satsningarna på detta i de olika kommunerna är oklart.

⁹³ SKR 2000/01:59 – *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering* – s.27-8

⁹⁴ Ibid. s.61

⁹⁵ Jämställdhetslagen (1991:433)

⁹⁶ Lagen om förbud mot diskriminering (2003:307)

3.1 Tre olika kommuner om integration

I samtal med anställda på de utvalda kommunerna har jag tillskickats de handlingsplaner som är idag gällande. Det har också delgivits mig att arbete pågår kring framtagandet av nya handlingsplaner i några av kommunerna. Det har visat sig att handlingsplanerna inte är samkörda mellan kommunerna och att de handlingsplaner som ligger på förhandlingsbordet idag inte heller kommer att vara det. Detta är något som kanske skulle kunna ge alla kommuner mer kunskap om integrationsarbetet och också påkalla förändringar vad gäller såväl satsningar som införandet av ett intersektionellt perspektiv.

Handlingsplanerna har visat sig vara utformade på lite olika sätt. Allt från vilka grundbultar som verksamheternas interna arbete genomsyras av och hur de skall föras vidare i arbetet utåt, till konkreta åtgärder för integrationen. Detta innebär att det inte helt går att jämföra handlingsplanerna.

Då mitt syfte med denna uppsats är att belysa integrationens handlingsvägar bland annat genom att erbjuda ytterligare ett perspektiv i form av att intersektionalitet är handlingsplanernas funktion inte i första hand jämförande utan exempel på vilken policydokument i vilka intersektionalitet skulle kunna appliceras. Avsikten är också att i förlängningen bidra med reflektioner kring att satsningar i form av ett intersektionellt perspektiv, skulle kunna ge större avkastningar i integrationsprocessen än vad som finns idag.

När jag nu tittar närmare på kommunernas handlingsplaner för integration och jämställdhet kommer jag alltså inte försöka jämföra eller jämföra kommunernas handlingsplaner i fråga om att se hur de valt att bygga upp dessa dokument, utan snarare söka efter om intersektionalitet används och uttrycks, antingen explicit eller implicit i texterna eller om detta synsätt inte alls finns tillgängligt och på så sätt se likheter och skillnader i hur denna teori används.

3.2 Malmö

I Malmö har 24 % av befolkningen en födelseort utanför Sverige och Malmö är därför en av de kommuner i Sverige som tvingats både nationellt och lokalpolitiskt att satsa mycket på integration.⁹⁷ I kommunen finns bland annat ett politiskt integrationsråd som arbetar med en rad integrationsfrågor för att främja integrering i samhället.⁹⁸ Stora satsningar har exempelvis genomförts under 2007 kring att få fler malmöbor i arbete.⁹⁹

Detta har också genererat att kommunen till följd av väl utvecklade integrationsprojekt tjänat som förebild för andra kommuner, då de skapat såväl handlingsplaner som integrationsprojekt. Det är därför inte konstigt att Malmö handlingsplaner också är de som skiljer sig mest från de andra som undersökts i denna uppsats. Malmö har både en integrations- och jämställdhetsplan, vilka båda håller på att omarbetas. Kommunen har en övergripande jämställdhetsplan, samt separata jämställdhetsplaner för varje avdelning och dess arbete. Jag kommer dock endast att titta närmare på den för kommunen övergripande jämställdhetsplanen.

Handlingsplanerna är också dem som är mest konkreta och tydligast i fråga om vad som faktiskt utgör kommunens mål och åtgärder. Dokumenten genomsyras inte så mycket av grundläggande värdegrunder utan snarare av en, ”var är vi nu och vad ska vi göra här näst”-anda.

⁹⁷ <http://www.malmo.se/arbeteintegration/integrationmangfald.4.33aee30d103b8f15916800069846.html>
Hämtad: 2007-11-05, 14:02

⁹⁸

<http://www.malmo.se/arbeteintegration/integrationmangfald/malochinriktning.4.33aee30d103b8f15916800069854.html> Hämtad: 2007-11-05, 14:14

⁹⁹ <http://www.malmo.se/arbeteintegration/malochresurser.4.33aee30d103b8f15916800069007.html> Hämtad: 2007-11-05, 14:34

3.2.1 Jämställdhetsplan

Malmö's övergripande jämställdhetsplan präglas av en strukturerad problem- och åtgärdsuppbyggnad och genomsyras starkt av män och kvinnors lika rätt.¹⁰⁰ Detta uttrycks bland annat genom att: *”Jämställdhet mellan könen, mellan anställda och mellan anställda och malmöborna bidrar till en verksamhet av hög kvalitet, bra personalutveckling och ett bra arbetsklimat. Därför måste jämställdhetsaspekterna beaktas i alla sammanhang i det dagliga arbetet”*.¹⁰¹

Trots att jämställdhetsplanen endast säger sig omfatta jämställdhet mellan män och kvinnor ger denna formulering ändå en antydning till att jämställdhet inte enbart omfattar kön utan gäller en mer generell jämställdhet människor emellan. Det finns dock inga andra spår av ett intersektionellt tänkande i denna handlingsplan.

I slutet av handlingsplanen ges tydliga praktiska exempel på hur jämställdhetsprinciperna skall införlivas i förvaltningarnas arbete, inte heller dessa tar explicit upp klass eller etnicitet.

3.2.2 Integrationsplan

Malmö's integrationsplan är från 1999 och inleds med en grundläggande text om vad integration och den kulturella mångfalden har att tillföra till Malmö. Handlingsplanen strålar sedan ut i tre olika åtgärder och insatsgrupper: barn och ungdom, arbete och sysselsättning samt diskriminering och rasism. Redan i denna uppdelning ser vi att både etnicitet och klass är närvarande. Däremot görs också en distinktion av att invandrarbegreppet bör undvikas då vi talar om andra generationens invandrare, alltså människor födda i Sverige.¹⁰²

I sin introduktion kring integrationens betydelse visas det på att av både majoritetsbefolkning och minoritetsbefolkning är viktig.¹⁰³ Detta exempli-

¹⁰⁰ Övergripande plan för jämställdhetsarbetet i Malmö stad, antagen av Kommunfullmäktige 2001-04-26 s.2

¹⁰¹ Ibid s.3

¹⁰² Åtgärdsplan för att främja integration i Malmö Stad, antagen av Kommunfullmäktige, 1999-12-16 s.3

¹⁰³ Åtgärdsplan för att främja integration i Malmö Stad, antagen av Kommunfullmäktige, 99-12-16 s.3

fieras inte minst genom den bostadssegregation som präglar Malmö och städer i liknande situation.

*”I Malmö finns bostadsområden, där mindre än hälften av de boende kan klara sin egen försörjning”.*¹⁰⁴

Framförallt handlar planen om främjandet av interkulturell förståelse, vilket bland annat innebär stärkandet av mänskliga rättigheter i form av likavärdes principen, exempelvis på bostads- och arbetsmarknaden.¹⁰⁵ Detta innebär inte enbart att invandrare och majoritetsbefolkningen har samma rättigheter utan även att dessa har samma skyldigheter att få integrationen att fungera. Detta är mycket viktigt att påpeka då det inte går att ha en process där bara ena parten försöker få det hela att fungera.

Speciella satsningar bland de yngre åldrarna uppmärksammas. Detta bland annat i form av satsningar kring barns socioekonomiska ställning i etniskt segregerade områden.¹⁰⁶ Vikten av språk och utbildning kopplas också samman med etnicitet och klasstillhörighet.¹⁰⁷ Likaså utvecklingen inom skola, föreningsliv, socialtjänst och äldreomsorg m.fl.¹⁰⁸

Mest intressant, vad gäller spår av intersektionalitet, i texten är följande mening: *”Grupper med särskilda behov som är relaterade till invandringen och bytet av land och kultur, t ex äldre, kvinnor, ungdomar med identitetsproblem och personer med behov av rehabilitering skall få stöd.”*¹⁰⁹ Detta är första tillfället då handlingsplanen explicit applicerar ytterligare en identitetsdimension. I övrigt finns flertalet fragment av intersektionaliteten närvarande i form av diskussion av framförallt etnicitet och klass, men dessa appliceras sällan på varandra.

¹⁰⁴ Ibid. s.3

¹⁰⁵ Ibid. s.5,7-8

¹⁰⁶ Ibid. s.7

¹⁰⁷ Ibid. s.7

¹⁰⁸ Ibid. s.6

¹⁰⁹ Ibid. s.6

3.3 Vellinge

Vellinge kommun är en av de kommuner som under hösten 2007 kritiserades av Migrationsverket för att inte ta emot ensamkommande flyktingbarn. Kommunens hemsida innehåller ingen information om dess integrationspolitik, detta kanske till följd av att det inte finns någon integrationspolitik att tala om. Däremot skriver man med anledning av den officiella parollen ”Vellinge - Här är friheten större”, att ”Vellinge ska vara ett tillåtande samhälle där alla invånare efter sin förmåga och på ett ansvarsfullt sätt kan göra de val som är nödvändiga under livets olika skeenden”.¹¹⁰ Kommunens generellt aviga inställning till flyktingmottagande får ändå dock dess officiella paroll att kännas relativt oärlig.

Vellinge kommun har två jämställdhetsdokument, ett policydokument för kommunen som arbetsplats och en handlingsplan som uppdateras årligen vilket kommunstyrelsen bär ansvar för.¹¹¹ Jämställdhetsplanen håller på att omarbetas efter genomförandet av en medarbetarundersökning. En lönekartläggning håller också på att ta form.

3.3.1 Jämställdhetsplanen

Syftet med jämställdhetspolicyn och jämställdhetsplanen för Vellinge kommun är att förebygga könsdiskriminering och skapa en jämställd arbetsplats.¹¹² Detta innebär att kommunen inte använder detta policydokument för att minska diskriminering utifrån någon annan kategori än den könsbaserade samt att den främst inriktar sig på kommunen som arbetsplats och inte deras offentliga jämställdhetsarbete.

Kommunen sätter upp tre kortsiktiga mål för tidsperioden 2005-2006 då tidigare planer varit svårfokuserade.¹¹³ Mål 1 handlar om satsningar på

¹¹⁰ http://www.vellinge.se/kommunfakta/politik__politiker/policydokument/har_ar_friheten_storre/ Hämtad: 2007-11-05, 14:50

¹¹¹ *Jämställdhetspolicy för Vellinge kommun* (datum för antagande har ej gått att finna)

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Vellinge kommuns: *Jämställdhetsplan 2005-2006*

anställdas kompetensutveckling i fråga om att inte påverkas av könstillhörighet, vilket skall följas upp med en rad olika former av utvärderande samtal både i grupp och individuellt.¹¹⁴ Mål 2 handlar om att de anställda inte skall utsättas för sexuella trakasserier eller kränkande särbehandling vilket förebyggs med samtal om begreppens innebörd.¹¹⁵

Kommunen sätter också ned foten mot vad de kallar ”*anstötliga bilder, könsdiskriminerande reklam, informationsmaterial, eller dylikt*”.¹¹⁶ Mål 3 handlar om underlättande för både män och kvinnor att förena arbete med föräldraskap genom att extra noga följa upp föräldraledigas lönesättning.¹¹⁷ Vad som har hänt mellan det datum då målen skall vara uppfyllda år 2006 och idag när den nya jämställdhetsplanen ligger på förhandlingsbordet är oklart, men troligen har ett utvärderingsarbete tagit plats.

Långsiktigt handlar arbetet om att stärka män och kvinnors lika värde genom utbildning, motverkande av trakasserier och kränkningar, främjande av föräldraskap oavsett kön, fungerande psykosocial arbetsmiljö samt följa upp och utvärdera sitt eget arbete.¹¹⁸ Denna plan saknar alltså helt ett intersektionellt perspektiv.

3.3.2 Frånvaron av integrationsplan

Vellinge saknar helt integrationsplan. Under 2006 gör staten en framställan om att få teckna ett avtal med Vellinge kommun angående instiftandet av 105 introduktionsplatser för flyktingar som får uppehållstillstånd.¹¹⁹ Avtalet erbjuder också ”*en grundersättning per år motsvarande 497100 samt en schabloniserad ersättning för varje flykting som motsvarar nivån för försörjningsstödet under en period av ca 3,5 år*”¹²⁰ Efter beslut i M-

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ vilket ”motsvarar 0,35% av befolkningen med hänsyn tagen till sysselsättningsgrad och bostadsmarknad.”

http://www.vellinge.se/aktuellt/beslut__arendelistor/m-namnden-2008/m-namnden/m-namnden_2006/M-namnden_25.4/ Hämtat 2007-12-21, 14:05

¹²⁰ http://www.vellinge.se/aktuellt/beslut__arendelistor/m-namnden-2008/m-namnden/m-namnden_2006/M-namnden_25.4/ Hämtat 2007-12-21, 14:05

nämnden den 25/4 2006 fastställs att kommunen ”med anledning av svårigheter på bostadsmarknaden kombinerat med risken att Vellinge kommun på sikt tar över statens kostnadsansvar för flyktingmottagande” beslutar att avstå från att sluta avtal med integrationsverket.¹²¹

Vellinge kommuns motsträviga inställning till flyktingmottagande uppmärksammas ytterligare under 2007 bland annat i media då exempelvis Dagens Nyheter rapporterar om Vellinge som den enda skånska kommunen som säger nej till flyktingar.¹²² Avsaknaden av integrationsplan innebär därmed även avsaknad av intersektionellt perspektiv.

3.4 Landskrona

Landskrona kommun är framförallt intressant till följd av stort antal invandrare och hög främlingsfientlighet. Var fjärde invånare i kommunen var år 2001 av ”annan etnisk eller kulturell bakgrund än den svenska”.¹²³ Kommunen har också genomfört och genomför fortfarande en lång rad integrationsprojekt bland annat med fokus på ökad kunskap, utslussning till arbetslivet, motverkan av rasism och främlingsfientlighet samt skapandet av interkulturella mötesplatser.¹²⁴

Kommunen har både jämställdhets- och integrationsplan och en ny integrationsplan är under uppbyggnad. Den gällande integrationsplanen – *Vi kan bättre* – är från 2001, vilken inte bara syftar till att styra det kommunala arbetet utan även påverka och stimulera företag, och andra institutioner i kommunen.¹²⁵ Jämställdhetsplanen är i sin tur i förhållandevis ny och trädde i kraft under 2006.

¹²¹ http://www.vellinge.se/aktuellt/beslut__arendelistor/m-namnden-2008/m-namnden/m-namnden_2006/M-namnden_25.4/ Hämtat 2007-12-21, 14:05

¹²² <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=147&a=622312v> Hämtad 2007-12-21, 12:57

¹²³ *Vi kan bättre! – Integration- och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18 s.5

¹²⁴ http://www.landskrona.se/pages/1424_1.htm Hämtad:2007-11-05, 15.07

¹²⁵ *Vi kan bättre! – Integration- och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18 s.3

3.4.1 Jämställdhetsplan

Landskrona kommuns jämställdhetsplan är mycket kortfattad och inte särskilt innehållsrik.¹²⁶ Den främsta drivmotorn i denna handlingsplan är den gamla parollen lika lön för lika arbete vilket också visar på att det finns en viss tendens att även applicera klass och klasskillnad på könsidentiteten.¹²⁷ Etnicitetskategorin är dock inte närvarande.

3.4.2 Integrationsplan

Rent omfångsmässigt har Landskrona kommun en mycket längre handlingsplan för integration än någon av de övriga handlingsplanerna som jag tittat närmare på i denna uppsats. Handlingsplanens uppbyggnad präglas framförallt av längre texter som speglar den anda i vilken kommunen skall verka. Det handlar alltså inte om ett klart och tydligt handlingsprogram med uppuktade problem och åtgärder likt det Malmö statuerat. Kommunen visar också på att det har skett och fortfarande sker en utveckling i vad som anses vara problematiska punkter och integrationsfrågor och skriver också tydligt ut att *”det som vi idag uppfattar som problem är morgondagens tillgång.”*¹²⁸ Detta visar också på en medvetenhet kring gamla kvarliggande fördomar.

Kommunen definierar integration som *”den process, som dels stärker delaktigheten i samhället, men också på sikt inlemmar de etniska och kulturella minoriteterna i samband med att samhället i sig förändras och utvecklas”*.¹²⁹ Även Landskrona menar på att integration inte bara en fråga om och för invandrare, kommunen menar också att det inte heller enbart är en ekonomisk fråga, vilket annars har varit ett vanligt argument som använts

¹²⁶ Landskrona kommuns jämställdhetspolicy, fastställd av kommunstyrelsens personalutskott 2006-09-13

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ *Vi kan bättre! – Integration- och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18 s.5

¹²⁹ *Vi kan bättre! – Integration- och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18 s.5

till exempel då Vellinge kommun avböjt sitt samarbete kring introduktionsplatserna för flyktingar som får uppehållstillstånd.¹³⁰

Klassfrågan kommer också upp i samband med resonemanger kring bostadssituationen där Landskrona som likt många andra orter segregeras med majoritetsbefolkning inne i staden och minoritetsbefolkningen i ytterområdena. Detta har bland annat lett till minskat antal sociala mötesplatser mellan befolkningsgrupperna, vilket i förlängningen kan leda till ökad främlingsfientlighet.¹³¹ Detta påpekande följs av argumentet att bostadssgregationen skall motverkas genom byggnation av hyresrätter i kransorterna.¹³² Något som jag upplever lite motsägande om man med satsningar på denna typ av hyresrätter syftar till att bostäderna är ämnade speciellt för invandrare.

Även Landskrona kommun har delat in sin integrationsplan i fyra delar vilka de kallar arenor. Dessa utgörs av: bostad, arbete, utbildning samt kultur och fritid.¹³³ Kategorierna andas alla frågor som handlar om social och ekonomisk klasstillhörighet. Förvånande är dock att hälsa inte räknas in bland dessa vilket annars är en tydlig mätsticka på de socioekonomiska förhållandena i en region.

Landskrona kommun tydliggör också den åtskillnad som finns i satsningar på integration och jämställdhet och påpekar att integration och mångfald måste få ta lika mycket plats som jämställdhet tidigare och fortfarande idag tar i statlig debatt och satsning.¹³⁴ Detta rop på observans uppmärksammas bland annat genom att könsmissig jämställdhet också skall finnas representerat inom integrationsarbetet, vilket kan vara en inkörsport för ett utvidgat nationellt integrationsengagemang.¹³⁵ Intressant är då också att etnicitetsperspektivet helt saknades i kommunens egen jämställdhetsplan.

¹³⁰ Ibid. s.5. 22

¹³¹ Ibid. s.31

¹³² Ibid. s.23

¹³³ Ibid. s.25

¹³⁴ *Vi kan bättre! – Integration- och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18 s.23

¹³⁵ *Vi kan bättre! – Integration- och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18 s.27

4 Diskussion

Trots att intersektionalitetsteorin drars med en rad brister och skavanker framförallt i form av delade meningar kring definition och sammanhållning av teorin, öppnar den ändå upp för ett nytt sätt analysera den problematik som integrationen har stött på idag.

Vad är det då som intersektionalitet kan erbjuda integrationsforskningen jämfört med andra teorier? Ett intersektionellt synsätt kan bidra med en strategiförändring till följd av att de uppbromsande föreställningar om vilka satsningar som behövs göras både ifrågasätts och omvärderas. Genom att sätta hela metoden genom vilken vi mäter integration på ända, får vi också upp ögonen för de bitar som fattats eller låtits falla mellan stolarna i tidigare analysformer och lätt till den idag delvis misslyckade integrationen. Applicerar vi flertalet undersökningsraster i form av kön, klass och etnicitet kan framförallt gamla fördomar stickas hål på. Genom att inte sticka hål på dessa fortsätter integrationsprocessen att vara dikotomiskapande.

I ett av mina inledande kapitel om intersektionalitet, talade jag om begreppets bakgrund och definitionsalternativ. Jag nämnde bland annat att frontfiguren bakom intersektionalitetens grundande, Kimberlé Williams Crenshaw, inte ansåg att intersektionaliteten handlade om identitet i förhållande till hur den sociala världen organiseras.

Kategoriseringen som ändå måste ses som en stor och betydande grundbult i denna teori bygger dock på identifierandet av identitetsgrunder som inte bara är det sätt vi urskiljer vår omvärld på, utan även hur vi analyserar denna. Identiteterna blir också extra tydliga i förhållande till integration då dessa utgör en av kärnorna i integrationsprocessen. Inte enbart i frågan om att utveckla vår identitet i och därmed byta ut vissa av våra kännetecken, utan också genom att förstärka och förtydliga det kulturella arv och den mångfald som integrationen för med sig

Det är väldigt tydligt att det finns en avsaknad av intersektionellt tänkande i de olika handlingsplanerna. Lika så kan jag också se att de två av undersökningskommunerna som kännetecknas av stor andel invandrad befolkning också i sina handlingsplaner har tvingats till mer utvecklat tänkande kring integration, vilket framförallt blir tydligt då vi ser att Vellinge kommun inte ens skapat en integrationsplan. Invandraren är där helt frånvarande även i jämställdhetsplanen.

Svårigheten i denna analys är att handlingsplanerna till viss del, både explicit och implicit, har använt sig av de olika intersektionalitetskategorierna, men inte i den utsträckning eller på det sätt att jag kan påvisa att ett bakomliggande intersektionalitetstänkande föreligger.

Vad gäller jämställdhetsplanerna är det förvånansvärt lite kopplingar mellan kön och etnicitet, detta kanske beroende på en rädsla att generalisera kring kvinnor och mäns olika roller i främmande kulturer. Det är ändå förvånande att dessa lagstadgade jämställdhetsplaner överhuvudtaget inte avspeglar ett mångkulturellt Sverige. Att den gällande nationella handlingsplanen mot rasism, som ändå är jämnårig med flertalet av kommunernas egna handlingsplaner, ger ett så pass stort utrymme för intersektionalitetsperspektivet, är intresseväckande och banar väg för att de handlingsplaner som ligger på förhandlingsbordet idag influeras mer av denna teoretiska ådring, än vad tidigare handlingsplaner gjort.

Jag upplever att det finns en rädsla i såväl statligt som kommunalt material, att precisera hur man tolkar och definierar de olika begreppen, såsom integration, kön, klass och etnicitet. Denna rädsla verkar också ofta uppbrämsande för integrationsprocessen snarare än utvecklande. Speciellt i fråga om användandet av begreppen ras, kultur och etnicitet, resulterar rädslan för rasism i ett blundande för realiteten istället för möjligheter till lösning.

Vi säger ofta att rasism beror på okunskap, men är detta den enda påverkande faktorn eller gömmer vi oss bakom detta påstående för att slippa ta tag i den obekväma problematiken? Om okunskap skulle vara den enda orsaken till rasism, varför finns då dessa strömningar fortfarande mycket närvarande i vårt samhälle, trots utbildning och informationskampanjer?

Intressant nog är det just under statens satsningar på ökad kunskap i form av mångkulturåret som Sverigedemokraterna gör stora framsteg i Sverige. Inte minst sker detta i Landskrona som verkat som en av denna uppsatsens undersöknings objekt. Landskrona som utmärks av en hög andel invandrare samt stort stöd för rasistiska ståndpunkter har ändå visat sig inneha en av de mer omfattande handlingsplanerna för just integration.

Etniciteten har också visat sig vara en kategori präglad av stora generaliseringar, samtidigt som jag själv också under arbetets gång upplevt hur svårt det är att precisera vad jag och uppsatsens olika forskare avser med dessa begrepp. Kategoriseringen är ett sätt att göra befolkningen analytiskt hanterbar. Jag har också givit exempel på nya kategorier som skulle kunna innefattas i en intersektionell analys, men ställer mig också frågan hur många kategorierna kan vara för att inte analysmetoden skall bli osammanhängande och ohanterbar. Naturligtvis kan kategorierna helt skiftas beroende på vilket område man väljer att undersöka, men då det finns tydliga skillnader i vad som anses utgöra en intersektionell analys och hur dess komponenter skall interagera bör dessa kategorier antagligen hållas få för att undersökningen skall ge något sånär intresseveckande resultat.

Vad gäller maktstrukturer visar intersektionaliteten också på att integration inte bara handlar om anpassning till och av det normgivande samhället samt målet icke-diskriminering, utan även om jämlikhet, rättvisa, utjämning, samhörighet, interaktion, inkludering, delaktighet, tillit, socialt bemötandet, respekt samt icke-marginalisering och kan ses både på en samhälls- och en individ-nivå.

Otydlighet kring målen med integration, samt vad som betecknas som lyckad integration har också sin del i hur vi attackerar ämnet. En integrationsdefinition på individnivå kan exempelvis vara: *”när individen har funnit sig till rätta i Sverige på så sätt att han eller hon har ett relativt väl fungerande privat- och arbetsliv, samt upplever och har delaktighet och*

medansvar i samhällslivet".¹³⁶ Hur uppnår vi detta och framförallt hur mäter vi och kontrollerar vi detta, för att ge så stor möjlighet till ny anpassning av integrationsprocessen som möjligt.

Att få behålla de kulturella kännetecknen som den etniska tillhörigheten medför är viktigt och belyses också av Landskrona kommun som i sin integrationsplan skriver att: "*man måste kunna vara svensk och t.ex. turk, lika enkelt som man kan vara svensk och skåning och svensk och muslim lika enkelt som man kan vara svensk och kristen*".¹³⁷ Ytterligare intressant med just detta citat är att det sker en åtskillnad mellan etnicitet och religion, att vi måste kunna inneha både en religiös och etnisk tillhörighet utan att dessa hamnar i konflikt med varandra.

Frågan är dock om vi kan inneha en biologisk etnisk och kulturell tillhörighet i form av ursprungsland och samtidigt inneha en ny etnisk och kulturell tillhörighet i form av vårt nya tillflyktsland utan att dessa hamnar i konflikt med varandra. Hur långt är vi alltså beredda att gå i förlikningen mellan våra olika identiteter, exempelvis i en integrationsprocess, utan att varken vårt ursprung eller vår anpassning till vår nya tillflyktsort förminskas, hämmas eller tar överhanden.

Jag undrar därmed också över i hur stor grad vi kan styra över integrationen. Klasstillhörigheten kan vi förändra relativt enkelt med dagens medel, bland annat genom reformarbete, men könstillhörighet och etnisk tillhörighet är svårare att förändra. Detta kanske också en av anledningarna till att denna typ av identitetsskap är svåra att skydda mot diskriminering. Därför är det också så viktigt att peka på att samhället måste anpassas och utvecklas efter hur befolkningen ser ut. Genom att exempelvis skapa handlingsplaner bär kommunerna större beredskap i integrationsproblematiken. Vi har ingen chans att rädda integrationen och samhället om vi inte skaffar oss kunskap om det vi har framför oss.

¹³⁶ Popoola, Margareta, (2002), *Integration, en samtidsspeglning – En Översikt*, Svenska Kommunförbundet, s.22

¹³⁷ *Vi kan bättre! – Integration- och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18 s.20

Idag finns det en lagstiftning som säger att alla företag med tio eller fler anställda måste inneha en jämställdhetsplan. Till följd av skillnader kring satsning på vad som anses vara lagstiftningsberättigat har också situationen uppstått att samtliga kommuner innehar en jämställdhetsplan medan en av undersökningens kommuner, i detta fall Vellinge, helt avstått från att skapa en handlingsplan för integration. Något som varken bådär gott för framtiden eller är acceptabelt i ett mångkulturellt Sverige.

Om en liknande lagstiftning skulle skapas vad gäller integration, rasism och främlingsfientlighet, skulle detta helt klart innebära nya möjligheter för människor med annan etnisk bakgrund än den svenska att påverka sin egen vardag. Likaså skulle större delar av samhället tvingas ta ansvar för att få integrationen att fungera. Däremot ser jag också att detta skulle innebära att en stor apparat av diskrimineringspåbud inte bara skulle synliggöras utan också behövas tas om hand i form av oändliga utredningar.

Vellinges bristande integrationspolitik bidrar till att städer så som Malmö och områden så som Rosengård blir överbelastade, vilket inte enbart innebär en stor problematik för Malmö stad, utan även innebär en risk ökad segregation. Är det då acceptabelt att kommuner så som Vellinge helt avstår ifrån att ta tag i frågan om flyktingmottagande och integration eller ens skapa en handlingsplan för detta?

Det är trots allt en skillnad på att inte ta emot flyktingar och att helt säga nej till dessa. Många kommuner i Sverige har exempelvis specialiserat sig på flyktingmottagande, men saknar helt möjlighet att slussa ut dessa människor i samhället och skapa sysselsättning åt dessa när uppehållstillstånd finns. Andra kommuner har kunnat bidra med sysselsättning, men har inte innehaft den kompetens som krävts till det inledande mötet med flyktingarna. Att helt ställa sig utanför någon form av denna typ av process är inte bara själviskt utan helt oacceptabelt.

Att en kommun som Vellinge börjar ta sitt ansvar i integrationsfrågan skulle inte bara få utslag i omkringliggande kommuner utan även bland de invandrare som faktiskt bor i kommunen idag. De argument som angetts som skäl till att inte tacka ja till upphandlingen av de 105 föreslagna introduktionsplatserna, tyder på en lång rad missförstånd kring kommunens egen

funktion. Vad gäller brister i bostads och arbetsmarknad är detta inte enbart en integrationspolitisk fråga. Exempelvis är det inte ovanligt att människor bor i en kommun och arbetar i en annan. Dessutom hänvisar kommunen till att det finns risk för att de skall ta över det statliga ansvaret om de tackar ja till förslaget. Dels bör det förtydligas att kommunerna är ett av de verktyg genom vilket staten agerar även ifråga om integrationen. Dessutom är kommunen trots allt en statlig representant, så att påstå att detta skulle innebära att Vellinge kommun skulle ta över det statliga ansvaret blir inte bara invecklat utan också ett orimligt resonemang.

Slutligen vill jag rikta kritik mot att så många av de idag gällande handlingsplanerna är så pass gamla som från åren kring millennieskiftet. Detta är snart tio år sedan och samhället som har förändrats snabbt, särskilt i tider av kraftig invandring, ser idag inte längre ut som det gjorde då dessa handlingsplaner skrevs. Nya problem har idag kommit upp till ytan, integrationens form har också förändrats. Frågan är om det är acceptabelt att våra gällande nationella såväl som kommunala handlingsplaner för jämställdhet, integration och mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering är så pass gamla som de ändå är? I många kommuner pågår nu arbetet med att förhandla fram nya handlingsplaner. Är detta policydokument något som bör innehålla någon form av "bäst före-datum", eller kan vi godta den slapphet som ändå finns i engagemanget för utveckling av integrationen och i så fall också ta de konsekvenser som detta handlings sätt medför?

5 Slutsatser

I denna uppsats har jag talat om nyttan av intersektionalitet för integrationsprocessen. Jag har bland annat gjort ett försök att förklara den ibland något osammanhängande intersektionalitetsteorin, genom att tolka hur de kategorier som utgör teorins kärna definieras och används. Jag har också försökt att medla vikten av att intersektionalitetsperspektivet inkorporeras i synen på integration och integrationsforskning, som en möjlighet att omvärdera och bearbeta strategi och åtgärdsprogram som bidragit till den delvis misslyckade svenska integrationen.

Generellt sett har jag uppmärksammat vissa skillnader när jag läst Statens offentliga utredningar och övrigt svenskt akademisk material. Skillnaden ligger i att det statliga materialet använder sig av en mycket bredare förståelse av intersektionalitetsbegreppet än det akademiska materialet, samtidigt som handlingsplanerna, med undantag för ett fåtal platser, nästan helt saknat explicit intersektionellt tänkande.

Många av kommunernas handlingsplaner och Statens offentliga utredningar tar upp flertalet av intersektionalitetens kategorier, men sammanflätar dem sällan. Exempelvis skrivs det om diskriminering pga. etnicitet, kön, klass eller sexuell läggning, men inte på grund av att man både är av ett annat etniskt ursprung och samtidigt har en homosexuell kvinnas tillhörighet. Jag drar därför slutsatsen att det finns en rädsla i kombination med en okunskap om att applicera dessa kategorier ovanpå varandra.

Inom svensk forskning har dess utom intersektionalitet används i större utsträckning som en feministisk teori än internationellt. Detta är beklagligt och är en del i fördelningen av fokus på de olika problemområdena. Jag skulle gärna se att större fokusering sker på sammankopplandet av integration och intersektionalitet, då integrationen har mycket mer att vinna på detta perspektiv.

6 Referenser

6.1 Böcker

Balibar & Wallerstein, (1997), *Ras, Nation, Klass, Diablos*

De los Reyes & Mulinari, (2005), *Intersektionalitet – kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, Liber

De los Reyes & Martinsson, (2005), *Olikhetens paradigm – intersektionella perspektiv på o(jäm)likhetskapande*, Studentlitteratur

Eriksson-Zetterquist & Styhre, (2007), *Organisering och intersektionalitet*, Liber

Johansson-Latham, Gerd, (2005) *Patriarkalt våld som hot mot mänskliga rättigheter*, Regeringskansliet

Lykke, Nina, (2007), *Intersektionalitet på svenska*, i *Kulturstudier i Sverige*, Studentlitteratur

Nelander, Sven, M.fl., (2004), *Integration 2004 – Fakta och kunskap*, Landsorganisationen i Sverige

Popoola, Margareta, (2002), *Integration, en samtidsspeglning – En Översikt*, Svenska Kommunförbundet

6.2 Artiklar

García Bedolla, Lisa, M.fl., *Intersectionality i Politics and gender*, Cambridge University 2007 vo3 no 2

García Bedolla, Lisa, M.fl., *Intersections of inequality: understanding marginalization and privilege in the Post-civil Rights era* i *Politics and gender*, Cambridge University 2007 vo3 no 2

6.3 Handlingsplaner

Övergripande plan för jämställdhetsarbetet i Malmö stad, antagen av Kommunfullmäktige 2001-04-26

Åtgärdsplan för att främja integration i Malmö Stad, antagen av Kommunfullmäktige, 99-12-16

Jämställdhetspolicy för Vellinge kommun (datum för antagande har ej gått att finna)

Vellinge kommuns: *Jämställdhetsplan 2005-2006*

Vi kan bättre! – Integration - och mångfaldsprogram för Landskrona Kommun, antagen av kommunfullmäktige 2001-06-18

Landskrona kommuns: *Jämställdhetspolicy*, fastställd av kommunstyrelsens personalutskott 2006-09-13

6.4 Utredningar och skrivelser

SOU 2005:41 – *Bortom Vi och Dom* –

SOU 2006:22 – *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning* –

SOU 2006:37 – *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet* –

SOU 2006:73 – *Den segregerade integrationen* –

SOU 2006:79 – *Integrationens svarta bok* –

SOU 2007:50 – *Slutbetänkandet Mångfald är framtiden* –

SOU 2007:67 – *Regeringsformen ur ett könsperspektiv* –

SKR 2000/01:59 – *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering* –

6.5 Lagstiftning

Jämställdhetslagen (1991:433)

Lagen om förbud mot diskriminering (2003:307)

6.6 Internetbaserade källor

http://www.migrationsverket.se/swedish/press/dokument/kommuner_utan-overenskommelse_071017.pdf
Hämtad: 2008-01-09, 10:05

<http://www.malmo.se/arbeteintegration/integrationmangfald.4.33aee30d103b8f15916800069846.html>
Hämtad: 2007-11-05, 14:02

<http://www.malmo.se/arbeteintegration/integrationmangfald/malochinriktning.4.33aee30d103b8f15916800069854.html>
Hämtad: 2007-11-05, 14:14

<http://www.malmo.se/arbeteintegration/malochresurser.4.33aee30d103b8f15916800069007.html>
Hämtad: 2007-11-05, 14:34

http://www.vellinge.se/kommunfakta/politik__politiker/policydokument/har_ar_friheten_storre/
Hämtad: 2007-11-05, 14:50

http://www.vellinge.se/aktuellt/beslut__arendelistor/m-namnden-2008/m-namnden/m-namnden_2006/M-namnden_25.4/
Hämtad: 2007-12-21, 14:05

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=147&a=622312v>
Hämtad: 2007-12-21 12:57

http://www.landskrona.se/pages/1424_1.htm
Hämtad: 2007-11-05, 15:07